

XIX Відкрита математична олімпіада ліцею «Лідер»
4 клас. Відповіді та вказівки

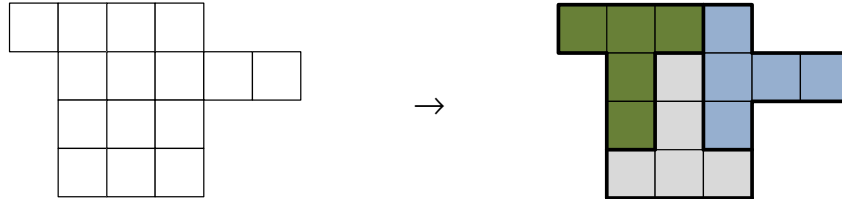
1. Сергійко любить обчислювати суму цифр на табло електронного годинника. Наприклад, якщо годинник показує 21:17, то Сергійко отримує число 11. Яку найбільшу суму він може отримати? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: 24.

Розв'язання. Сума цифр буде найбільшою, якщо годинник показує 19:59.

2. Розріжте фігуру, зображену на рисунку, на три рівні за формою частини.

Розв'язання. Варіант розрізання наведено на рисунку.

3. У шкільному буфеті вишикувалась черга за пиріжками. Пиріжки ще не винесли, і між кожними двома учнями в черзі втиснулось по одному учню. Пиріжків все ще не було, і між кожними двома учнями в черзі знову втиснулось по одному учню. Нарешті винесли 65 пиріжків і кожному учню якраз дісталось по одному. Скільки учнів стояло в черзі спочатку? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: 17 учнів.

Розв'язання. Кожного разу в чергу втискується на одну людину менше, ніж у ній вже стоїть. Тоді перед другим втискуванням у черзі стояло 33 учні (а втиснулося 32), а з самого початку в черзі було 17 учнів (а втиснулося 16).

4. Дмитрик за п'ять днів спіймав 512 мух. Кожного дня він ловив стільки мух, скільки в усі попередні дні разом. Скільки мух спіймав Дмитрик у кожен з цих днів? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: у 1-й та 2-й дні — по 32 мухи; у 3-й день — 64 мухи; у 4-й день — 128 мух; у 5-й день — 256 мух.

Розв'язання. Оскільки на 5-й день Дмитрик спіймав стільки ж мух, скільки в усі попередні дні, то на 5-й день він зловив рівно половину всіх мух, тобто $512 : 2 = 256$ мух. Міркуючи аналогічно, на 4-й день Дмитрик зловив $256 : 2 = 128$ мух, на 3-й — $128 : 2 = 64$ мухи, а у 1-й та 2-й дні — по $64 : 2 = 32$ мухи.

5. Для нумерації квартир у новому будинку на дверях цих квартир закріплюють цифри. Наприклад, для квартири 242 на її дверях необхідно закріпити три цифри — 2, 4 і 2. На скільки цифр більше потрібно використати для нумерації квартир у другому під'їзді, ніж у першому, якщо в кожному з них по 70 квартир? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: 50 цифр.

Розв'язання. Порахуємо кількість цифр, необхідних для нумерації квартир у першому під'їзді. З 70 номерів квартир 9 є одноцифровими, а решта 61 — двоцифровими. Отже, знадобиться $9 + 61 \cdot 2 = 131$ цифр. В номерах квартир другого під'їзду задіяні 29 двоцифрових чисел (від 71 до 99) і 41 трицифрове (від 100 до 140). Таким чином, для нумерації знадобиться $2 \cdot 29 + 3 \cdot 41 = 181$ цифр. Тому шукана різниця становить $181 - 131 = 50$.

1. У деякому місці живуть лицарі та брехуни. Лицарі завжди говорять правду, а брехуни завжди брешуть. Зібралися разом два лицарі та два брехуни. Хто з них міг сказати таке твердження: а) «серед нас усі лицарі»; б) «серед вас рівно один лицар»; в) «серед вас рівно два лицарі»? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: а) брехун; б) лицар; в) жоден.

2. Чи можна замінити букви цифрами у ребусі $VI \times CIM + 1 = LI \times TOM$ так, щоб вийшла вірна рівність (різні літери потрібно замінити різними цифрами, однакові літери — однаковими цифрами)? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: ні.

Розв'язання. І число $VI \times CIM$, і число $LI \times TOM$ закінчуються на одну і ту ж цифру — останню цифру числа $I \times M$. Тому ліва і права частини рівності закінчуються різними цифрами, а отже не можуть бути рівними.

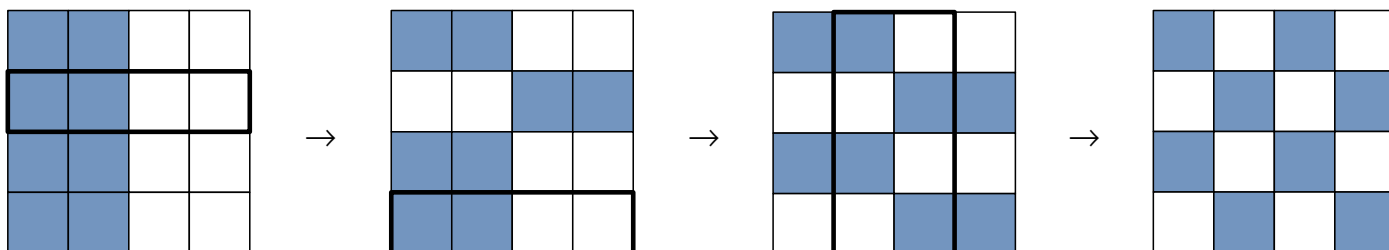
3. Боря і Мишко ідуть у різних вагонах потягу. Кожен з хлопців рахує стовпи за вікном: «один, два, ...». Боря не вимовляє букву «Р», тому при лічбі він пропускає числа, у назві яких є буква «Р», а називає відразу наступне число без цієї літери. Мишко не вимовляє букву «Ш», тому пропускає числа з буквою «Ш». У Борі останній стовп отримав номер 100. Який номер цей стовп отримав у Мишка?

Відповідь: 81.

Розв'язання. Боря вимовляє числа, у запису яких немає цифр 3 і 4. Серед перших ста чисел таких $(10-2)^2 = 64$ (і для цифри десятків, і для цифри одиниць є по 8 варіантів), тобто насправді стовпів було 64. Мишко ж пропускає числа, у запису яких присутня цифра 6. Тому, дорахувавши до 59, він пропустить 6 чисел, тобто йому залишиться порахувати ще $64 - (59 - 6) = 11$ стовпів. Відраховуючи ці 11 стовпів, Мишко пропустить всі числа від 60 до 69, а також число 76. В результаті останній стовп отримає у нього номер $69 + 11 + 1 = 81$.

4. У квадраті 4×4 клітинки ліва половина пофарбована у синій колір, а решта — у білий. За одну операцію дозволяється перефарбувати у протилежний колір усі клітинки всередині будь-якого прямокутника. Як за три операції з вказаної розфарбовки отримати шахову?

Розв'язання.

5. Світланка і Людмила живуть в одному під'їзді. Світланка живе на 6 поверсі. Виходячи від Світланки, Людмила пішла не вниз, як їй було потрібно, а вгору. Дійшовши до останнього поверху, Людмила зрозуміла свою помилку і пішла вниз на свій поверх. Виявилось, що Людмила пройшла шлях в півтора рази більший, ніж той, який би вона пройшла відразу пішовши вниз. Скільки поверхів у будинку? Відповідь обґрунтуйте.

Відповідь: 7.

Розв'язання. Нехай з шостого поверху Людмилі потрібно було спуститися на n поверхів. Тоді Людмила пройшла «зайвий шлях» вгору до останнього поверху і назад до шостого. Довжина зайвого шляху $1,5n - n = 0,5n$ поверхів. Половину цього зайвого шляху Людмила йшла вгору, а половину — вниз. Тобто, в гору вона піднялася на $n/4$ поверхів. Якщо вона піднялася на один поверх ($n/4 = 1$), то Людмила живе на чотири поверхи нижче Світланки і в будинку 7 поверхів. Якщо ж $n/4$ дорівнює 2 або більше, то Людмилі довелося б спускатися з шостого поверху мінімум на вісім поверхів униз, що неможливо.

1. Вінні-Пух вийшов від П'ятачка і відправився додому. Коли він пройшов 160 кроків, його кинувся наздоганяти П'ятачок. Швидкість П'ятачка у 5 разів більша за швидкість Вінні-Пуха. На якій відстані від будинку П'ятачок наздожене друга?

Відповідь: 200 кроків.

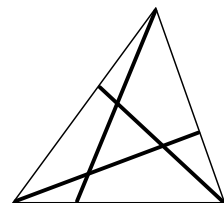
Розв'язання. Коли П'ятачок наздожене Вінні-Пуха, то він пройде відстань у п'ять разів більшу, ніж пройшов Вінні-Пух після того, як пройшов 160 кроків. Тобто коли Вінні-Пух проходить відстань a , то П'ятачок — $5a$. Таким чином, 160 кроків дорівнює відстані $4a$, звідки $a = 40$ кроків. Значить П'ятачок наздожене Вінні-Пуха на відстані $40 \cdot 5 = 200$ кроків.

2. Оля написала 26 послідовних натуральних чисел і вибрала десять із них. Сума вибраних чисел виявилась простим числом. Чи може бути так, що сума решти 16 чисел — теж просте число?

Відповідь: ні, не може.

Розв'язання. Серед 26 послідовних натуральних чисел є 13 парних чисел і 13 непарних, тому їх сума — число непарне. Сума десяти Оліних чисел — число просте, і значить, непарне (оскільки єдине парне просте число — 2, а його не можна записати у вигляді суми десяти натуральних чисел). Тоді сума решти 16 чисел — парне число, яке теж більше двох і не просте.

3. Великий трикутник розрізали трьома **жирними** відрізками на 4 трикутники і 3 чотирикутники. Сума периметрів чотирикутників дорівнює 25 см, а сума периметрів чотирьох трикутників дорівнює 20 см. Периметр даного великого трикутника дорівнює 19 см. Знайдіть суму довжин **жирних** відрізків.

Відповідь: 13 см.

Розв'язання. Сума периметрів усіх маленьких трикутників і чотирикутників складається з периметра даного трикутника і подвоєної суми довжин **жирних** відрізків. Нехай сума довжин **жирних** відрізків дорівнює a , тоді $25 + 20 = 2a + 19$, $a = 13$.

4. Андрійко вирізав із паперу десять карток і на кожній написав по одній цифрі 0, 1, 2, 3, ..., 9. Потім він розклав їх на столі по дві і помітив, що отримані двоцифрові числа відносяться як 1:2:3:4:5. Покажіть, як Андрійко розкладав картки. Знайдіть усі варіанти.

Відповідь: 18, 36, 54, 72, 90.

Розв'язання. Андрійко розклав картки так: 18, 36, 54, 72, 90. Цей єдиний розклад можна знайти виконуючи повний перебір із десяти варіантів: перше число змінюється від 10 до 19, а останнє, відповідно, від 50 до 95. Варіанти, в яких цифри повторюються, нас не влаштовують (наприклад, 10, ..., 50).

5. У кожну клітину таблиці розміром 3×3 вписують деяке число. Таблицю, в якій всі записані числа різні, а сума чисел у всіх рядках і стовпцях однакова, називають магічним квадратом. Так, наприклад, таблиця, зображена на рисунку, — магічний квадрат. Чи існує магічний квадрат, заповнений числами, оберненими до натуральних?

8	1	6
3	5	7
4	9	2

Відповідь: так, існує.

Розв'язання. Нехай є магічний квадрат, у якому записані дев'ять натуральних чисел. Знайдемо найменше спільне кратне цих чисел і розділимо кожне число таблиці на нього. Отримали таблицю, в якій записані числа, обернені до натуральних. Відповідні суми в ній будуть рівні, тому що ми кожну з них розділили на одне і те саме число. Отже, отримана таблиця — магічний квадрат.

XIX Відкрита математична олімпіада ліцею «Лідер»
7 клас. Відповіді та вказівки

1. Відомо, що числа x і y такі, що $2x - 3y = 2y^2$ і $x - 2y = 10$. Знайдіть значення виразу $x^2 - 4xy + 4x - 6y$.

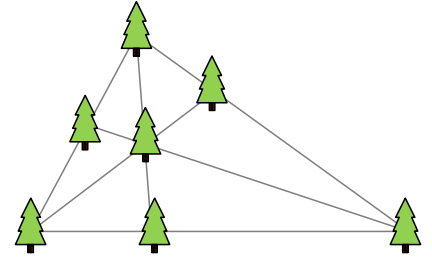
Відповідь: 100.

Розв'язання. Подамо даний вираз у вигляді $x^2 - 4xy + 2(2x - 3y)$. Враховуючи, що $2x - 3y = 2y^2$, отримуємо: $x^2 - 4xy + 4x - 6y = x^2 - 4xy + 4y^2 = (x - 2y)^2 = 100$.

2. Чи можна посадити сім дерев у шість рядів так, щоб в кожному ряду росло рівно три дерева?

Відповідь: можна.

Розв'язання. На рисунку показано один з можливих розв'язків.

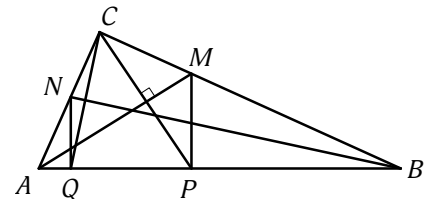
3. У запису натурального числа переставили цифри і отримали число, яке у три рази більше вихідного. Доведіть, що отримане число ділиться націло на 27.

Розв'язання. Нехай n — вихідне число, а m — число, яке було отримано. Тоді за умовою $m = 3n$. Звідси випливає, що m кратне 3. Оскільки m і n записані одними й тими цифрами, то число n також кратне 3. Нехай $n = 3k$. Тоді $m = 3n = 9k$. Звідси випливає, що число m кратне 9. Але тоді і число n кратне 9. Позначимо $n = 9l$. Тоді $m = 3n = 27l$.

4. У прямокутному трикутнику ABC проведені бісектриси гострих кутів AM і BN . З точок M і N на гіпотенузу AB опущено перпендикуляри MP і NQ . Знайдіть градусну міру кута PCQ .

Відповідь: 45° .

Розв'язання. Нехай $\angle CAB = \alpha$, $\angle CBA = \beta$. У прямокутних трикутниках AMP і AMC спільна гіпотенуза AM і рівні гострі кути $\angle MAP$ і $\angle MAC$. Тоді $\triangle AMP = \triangle AMC$. Звідси $\angle PMA = \angle CMA$ і $MP = MC$. Отже, трикутник PMC — рівнобедрений. Тоді $\angle MPC = \angle MCP$. Крім того, $MA \perp PC$. Оскільки $\angle MAP + \angle AMP = 90^\circ$ і $\angle MCP + \angle AMP = 90^\circ$, то $\angle MCP = \angle MAP = \frac{\alpha}{2}$. Аналогічно, $\angle NCQ = \frac{\beta}{2}$.

Тоді $\angle PCQ = 90^\circ - \left(\frac{\alpha + \beta}{2}\right) = 45^\circ$.

5. Було надруковано 10 000 лотерейних квитків з номерами від 0000 до 9999. Квиток з номером $\overline{abcd}$ вважають виграшним, якщо цифри a , b , c і d такі, що $a + c = b + d$. Доведіть, що сума номерів усіх виграшних квитків кратна числу 101.

Розв'язання. Якщо квиток з номером $\overline{abcd}$ — виграшний, то квиток $\overline{cdab}$ також є виграшним. Але $\overline{abcd} + \overline{cdab} = 1000a + 100b + 10c + d + 1000c + 100d + 10a + b = 101(10a + b + 10c + d)$. Якщо квитки $\overline{abcd}$ і $\overline{cdab}$ співпадають, тобто $a = c$ і $b = d$, то квиток $\overline{abcd}$ не має пари. Але $\overline{abab} = 1000a + 100b + 10a + b = 101(10a + b)$.